

HELENA CHALUPOVÁ, „TVRDÝ OŘÍŠEK ZAPOMENUTÉ SKUTEČNOSTI.“ FIKCE A REALITA STARŠÍCH ČESKÝCH DĚJIN V PRAŽSKÝCH POVĚSTECH POPELKY BILIÁNOVÉ

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2013, 77 stran + 15 stran příloh

Posudek vedoucí bakalářské práce

Helena Chalupová se ve své bakalářské práci rozhodla zkoumat na základě souboru pověstí zachycených Popelkou Biliánovou (1862–1941) historicitu těchto pověstí. Problematika, stojící na pomezí výzkumu pověstí jakožto fenoménu spojujícího fikci s realitou na straně jedné a výzkumu „druhého života“ historických událostí na straně druhé, není v kontextu české historické vědy právě frekventovaným námětem – a to tím spíše, že už ze své podstaty vyžaduje interdisciplinární uchopení. Toto poměrně nesnadno zvládnutelné téma, vyžadující kromě historického úhlu pohledu také zohlednění přinejmenším etnologické a literárněhistorické perspektivy, dokázala Helena Chalupová nejen úspěšně zmapovat, ale v řadě případů také do hloubky analyzovat a následně i dospět k formulování přesvědčivých a argumentačně přiměřeně podložených závěrů, vřazujících zkoumané pověsti do konkrétního historického rámce.

Předložená bakalářská práce se vyznačuje logickou a promyšlenou strukturou a jasnou představou o metodologickém uchopení zvolené tematiky. Jakkoli je zde předmětem výzkumu kolekce pověstí shromážděných Popelkou Biliánovou, dokázala autorka tento soubor nahlížet v širokých souvislostech tvorby dalších autorů zaměřených na pražskou legendistiku. Ostatně jedině takto – se zohledněním přítomnosti historických motivů ve zkoumaných pověstech i jinde než výlučně u Popelky Biliánové – lze rozkrýt jejich genezi, větší či menší tematickou variabilitu, a v neposlední řadě i jejich aktualizační potenciál (kupříkladu v podobě akcentování česko-německého antagonismu). Ve zkoumaných pověstech Helena Chalupová dokázala identifikovat stopy reálných historických motivů od středověku až po sklonek raného novověku, kdy v důsledku stále většího vlivu osvícenské racionality ztrácí „odkouzlený“ svět svá dřívější tajemství (stěží to lze ilustrovat lépe než konfrontací pověsti o vojákově hledajícím na Vyšehradě poklad s jejím reálným předobrazem, kdy onen nešťastník končí ve vídeňském blázinci).

Bakalářská práce Heleny Chalupové se opírá o velmi dobrou znalost pramenů a relevantní odborné (zdaleka nejen historické) literatury včetně elektronických zdrojů. Vhodně zvolené

jsou i obrazové přílohy, stejně jako příloha textová, dokumentující „druhý život“ pražských pověstí v tvorbě Bohumila Hrabala. Kromě obsahových se předložená práce vyznačuje i formálními kvalitami, zejména velmi kultivovaným a přitom čtivým stylem, jímž je napsána. Snad jen konečná redakce měla být provedena podstatně pečlivěji (na s. 10 chybí konec věty uzavírající odstavec, celkový dobrý dojem pak místy kazí překlepy). Zbytečně stručný závěr práce pak prakticky jen rekapituluje její obsah; chybí zde souhrnné zhodnocení závěrů, které by bylo – vzhledem k jejich hodnotě a podložení průkaznými argumenty – možné bez problémů zobecnit. U pověstí, rezonujících – jakkoli ojediněle – v krásné literatuře posledních let, bych pak zvažila i zohlednění této skutečnosti (týká se zejména pověsti o „sedmadvaceti českých pánech“, zjevujících se ve výroční den své popravy).

Navzdory dílčím připomínkám pokládám předložený text za příklad nadstandardně kvalitní bakalářské práce. Její autorka prokázala schopnost efektivně pracovat s prameny a literaturou z oblasti historie a příbuzných oborů, na velmi solidní úrovni zvládnout nelehké téma vyžadující mezioborový přístup, a konečně i všechny podstatné předpoklady potřebné pro další vědeckou práci. Studii Heleny Chalupové velmi ráda doporučuji k obhajobě. Navrhuji ji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 1. září 2013

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.